

Ngaahi founa ki hono fakapa'anga ho'o pisinisi lolotonga e KOVITI-19, pea ke hao ai mei he ngaahi kautaha noo kaakaa.

Lolotonga ho'o kumi ki ha tokoni fakapa'anga ke fakalele'aki ho'o pisinisii, 'oku mahu'inga ke ke 'ilo ngaahi me'a ke ke kumi ki ai ke ke hao ai mei he ngaahi kautaha noo kaakaa mo 'enau ngaahi alepau te ke matu'utaamaki ai. Lolotonga 'oku fele 'a e ngaahi kautaha noo 'oku nau feinga ke tokoni ki he fanga ki'i pisinisi iikii he taimi ni, 'oku fele 'a e ngaahi kautaha noo 'oku 'ikai ke nau 'i he malumalu e ngaahi lao 'a e pule'anga 'Amelika (federal government), pea 'oku ngaue'aki leva 'e he ngaahi kautaha noo kaakaa ko 'eni e faingamalie ko enii ke nau kaakaa 'i e fanga ki'i pisinisi iiki 'oku vivili 'enau fiema'u noo. 'Oku fele 'a e ngaahi kautaha noo kaakaa 'oku nau feinga ke kaakaa 'i e fanga ki'i pisinisi iiki 'aki 'enau tala ko e kongalautolu 'a e ngaahi polokalama tokoni 'a e pule'angaa. 'Tkai ngata aii, ka 'oku lahi e ngaahi noo kehekehe 'oku 'ikai pule'i fakalao 'i he founa noo angamahenii, 'oku kau heni ngaahi noo ki he ngaahi pisinisi onilaini he initanetii, noo ki he fanga ki'i pisinisi fakatautaha 'oku nau fakatau atu 'enau koloa he ve'ehalaa, ko e fa'ahinga noo fakavavevave 'oku 'iloa ko e pa'anga toho fakavavevave ki he kau fakatupu koloa (merchant cash advances), mo e fanga ki'i kautaha noo fakataimi pee. 'Oku mahu'inga ke 'ilo 'e he fanga ki'i pisinisi iikii 'a e fatongia 'o e tokotaha tu'uaki noo ma'ae ngaahi kautaha noo pe polouka. Ko e tokotaha tu'uaki atu e ngaahi kautaha noo kaakaa ko 'enii 'oku 'ikai ko ia 'oku ne foaki atu e noo--ko e kau tu'uvaha'a pee 'eni 'oku nau feinga ke ma'u mai koe ki he ngaahi kautaha noo ko 'enii.

Kapau leva na'e uesia ho'o pisinisii 'e he KOVITI-19 pea 'oku ke feinga ke ma'u mai ha'o noo, ko e ngaahi founa eni mo e ngaahi ma'u'anga fakamatala 'e tokoni atu ke ke hao ai mei he ngaahi kautaha noo kaakaa

Kapau 'oku ke kumi ke fakapa'anga ho'o pisinisii mei he Kautaha 'oku nau Fakalele 'a e Fanga Ki'i Pisinisi Iikii 'a 'Amelika pe (SBA) If seeking capital through the U.S. Small Business Administration (SBA)

- Ko e Katoa e Ngaahi No ki ha Ngaahi Fakatamaki Faka'ekonomika (EIDLs) 'oku tufaki atu ia 'i he SBA; 'oku 'ikai ngofua ki ha toe kautaha noo kehe ke nau fakahoko ngata pee 'i he SBA. 'Oua na'a ke tali ha kautaha noo kehe 'oku nau tala 'oku nau fakahoko e noo SBA EIDL
- 'E 'ikai fetu'utaki atu e SBA ki ha 7 (a), PPP pe noo EIDL pe ko ha toe tokoni fakapa'anga. Ka telefoni atu ha taha 'o tala ko e taa atu mei he SBA, lau ko e kaakaa ia.
- Ka fetu'utaki atu ha taha 'o palomesi atu 'e tali ha'o noo SBA, pea fiema'u ke ke totongi pee ha kongalautolu he taimi koi aa, pe me'a'ofa atu haa toe fa'ahinga noo fakataimi, lau ko e kaakaa mo ia.
- Ko e Polokalama No Malu 'i e Vahe 'a e Kau Ngauee (PPP) 'e fakahoko ia 'o fakafou 'i he ngaahi kautaha noo 7 (a). 'Oku lolotonga fakalahi 'e he SBA 'a e lahi 'o e ngaahi kautaha noo 'oku faka'ataa ke nau fakahoko 'a e ngaahi noo PPP. Ka 'oku ke veiveiua he falala'anga 'o ha kautaha noo, fetu'utaki ki he 'ofisi fakavavevave 'o e SBA.
- 'Oku 'ikai ke toe 'i ai ha totongi ho'o tohi kole noo pe tapuni ho'o noo PPP pe noo EIDL. 'E totongi 'e he pule'angaa 'a e fakamole 'a e ngaahi kautaha noo 'oku nau fakahoko ho'o noo.
- Kapau 'oku ke lolotonga fakahoko ho'o tohi kolee noo ki he SBA pea ke ma'u ha tohi 'imeili o talaatu ke 'oanga ho'o ngaahi 'inifomeisini fakaekoe pee hangee ko ho fika sousiolo sekiuliti, laiseni moe alaa me'apehee, fakapapai 'i ko e tatau e fika o e tohi kole noo oku 'asi atu he 'imeilii mo e fika totonu ho'o tohi kole noo.

Ka toe fiema'u ha fakamatala vakai ki he: <https://www.sba.gov/document/report--sba-programs-scams-fraud-alerts>

Ka 'oku ai ha'o talanoa fakau'aki mo e fakapa'anga ho'o pisinisii, tuku ke 'ilo ki ai e Small Business Majority! 'A'ahi ki he 'emau ki'i savea 'i heni: <https://www.surveymonkey.com/r/5F2VKFG> (he lea fakaPilitaniaa)

I he taimi 'oku mou kumi ai ki ha ngaahi founda kehe ke ma'u ai e sino'i pa'anga keke fakalele'aki ho'o pisinisi

Kimu'a pea ke tohi kole noo, 'oku mahu'inga ke ke 'uluaki 'eke 'a e ngaahi fehu'i totonu ki he ngaahi kautaha noo pee ko e kau tu'uvaha'a 'ia koe mo e ngaahi kautaha noo. Ko e ngaahi fehu'i ena 'i lalo 'e tokoni atu ki ho'o feinga ke ma'u ho'o kole noo. 'Oku 'i ai e ngaahi tokoni fakahinohino kehe 'oku haa he Venturize.org.

Lisie Ngaahi Fehu'i

- Ko e ha lahi e initulesi fakata'uu pe APR? Fakatokanga'i e taimi 'oku 'ikai ke ke ma'u ai ha tali hangatonu. Ko ho'o 'ilo e lahi e 'initulesi fakata'u 'e tokoni ia ke ke fakahoa ia mo e ngaahi kautaha noo kehee.
- Ko e haa e lahi e pa'anga fakalukufua kuo pau keu totongii? 'Oku kau nai heni e lahi e 'initulesi 'oku haa he aleapau? Ko e haa e lahi teu totongii pea tu'ofiha hono totongii?
- Ko e haa e lahi e totongi fakalukufua e noo he taimi ko eni oku tuku mai keu totongi aii?
- Kapau teu totongi kimu'a, 'e lava nai keu totongi pee 'a e lahi 'o e sino'i noo? Kapau leva 'oku pehee, ko e haa e lahi keu totongi kimu'a he taimi totonu ke toki totongi 'osi aii? 'Oku lahi e ngaahi kautaha noo te nau fiema'u k totongi 'enau fakahoko ho'o noo 'o tatau ai pee kapau te ke totongi kimu'a. Neongo ko e fakamole ni, te nau lau pee 'enautolu ko e "tisikauni totongi kimu'a" pe "prepayment discount."
- Kapau teu toe noo meiate kimoutolu he kaha'u, me'a nii 'e toe "fakameleuku'i tu'o ua au"? 'Oku 'uhinga nai eni, kuo pau keu totongi ha ngaahi mo'ua mei he'eku 'uluaki noo kimu'aa?
- 'E toe fakamalo'i'i nai au keu totongi ha taimi nounouange koe'uhii kae tali 'eku kole noo? Kuo pau ke 'oua na'a nau fakamalo'i'i pe fai ha me'a 'oku ke ongo'i 'oku fakamaalo'i'i ai koe ke ke totongi fakavavevave kae toki tali ho'o noo.
- Te mou lipooti nai 'eku ngaahi inifomeisini totongi noo ki he ngaahi kautaha noo kehee koe'uhii ke toe fakalahiange 'eku kuleetiti fakapisinisii? Te mou lipooti e ngaahi me'a lelei mo e ngaahi me'a 'ikai lelei fekau'aki mo au? Kapau he'ikai teu lava 'o taa 'eku noo, 'e anga feefee ho'omou feinga ke toe ma'u mai e pa'anga kuo noo?
- Kapau 'oku ke ngaue mo ha taha tu'u vaha'a pe polouka, fehu'iange:
 - Ko e haa e lahi e totongi initulesii fakata'uu pe APR 'o e ngaahi totongi kehekehe 'oku ke fokotu'u maii?
 - Ko e ha e lahi 'oku nau totongi atu ka koe ko e polouka pe tokotaha tu'uvaha'a he ngaahi totongi kehekehe ko 'enaa, pea ko au pee ko e kautaha noo 'oku nau totongi koe? Lava ke ke ma'u ha totongi ma'olungaange fakatatau ki he fa'ahinga noo teu tohi kole ki aii?
 - Lava nai keu sio ki he samalii pe fakamatala fakamaa'opo'opo 'o e fa'ahinga kakai ne nau kole noo meiate koe pea ko e haa e ola 'enau noo meia koe? Ko e haa e lahi e totongi tupu pe initulesi angamahenii? Ko e haa e tokolahi ne nau noo mei he pangikee, ko e kau noo lotoloto he initanetii, pee noo pa'anga fakatupukoloa fakavavevave pe no taimi nounou?

(continued on next page)

‘Oku mau fakalotolahi’i kimoutolu ke mou lau ke mahino e Lao ki he Totonu ‘a e Kau No He Fanga ki’i Pisinisi Iikii pe Small Business Borrowers’ Bill of Rights, ‘a ia ne mau fa’u ko e kongā ‘o e Kau Fakataha he No Faifakapotopoto pe Responsible Business Lending Coalition. Ko e ngaahi totonu fakapa’anga eni ‘oku mau tui ‘oku ‘ataa ke ma’u ‘e he fanga ki’i pisinisi iikii--ko e ngaahi totonu ‘oku ‘ikai malu’i ‘e he laoo he taimi lahi. Pea ko kinautolu eni:

- Ko e Totonu ki he Ho’ata ki tu’a ‘a e Totongii mo e ngaahi Aleapau
- Ko e Totonu ki he Ngaahi ki he Ngaahi Koloa ‘oku ‘ikai Maumau.
- Ko e Totonu ki he Ngaahi Aleapau Fakapotopoto ka Maumau’i ha aleapau
- Ko e Totonu ki he Pau ke Faitotonu ‘a e Kau Tu’uvaha’aa pe Poloukaa
- Ko e Totonu ki he ‘Ataa Ki he Taha Kotoa ke Kole Noo.
- Ko e Totonu ke Ma’a hono Fakahoko e Tanaki ‘o e Totongi Noo.

Fiema’u ha toe fakamatala: <http://www.borrowersbillofrights.org/bill-of-rights.html>

Na’e liliu e fakamatala ni ‘i he ngaue fakataha mo e Kautaha Fakafonua ki he Fakalalakala ‘a e Kau ‘Amelika ‘Esiā mo Pasifiki ‘oku ‘iloa ko e National Coalition for Asian Pacific Americans Community Development
www.nationalcapacd.org